

KESKKONNAMINISTEERIUM

Hr Andres Koppel
Sihtasutus Eesti Teadusagentuur
avatud.teadus@etag.ee

Teie 15.03.2016 nr 2-7/16/13

Meie 5.05.2016 nr 1-14/16/2506-2

Arvamus avatud teaduse põhimõtete kohta

Austatud härra Koppel

Alljärgnevalt esitame Keskkonnaministeeriumi poolse tagasiside avatud teaduse põhimõtete ja poliitikasoovituste esialgse dokumendi versiooni kohta.

Nõustume avatud teaduse strateegiliste eesmärkide ning põhimõtetega, sest peame õigeks, et avalike vahendite eest teostatud uuringud ning kogutud andmed peaksid olema avalikkusele maksimaalselt kättesaadavad. Lisaks kättesaadavusele, on ka dokumendis välja toodud oluliseks aspektiks infovahetuse ja koostöö soodustamine, vähendades seeläbi uuringute dubleerimist, tagades ressursside parema kasutamise ning kiirendades vastavatel andmetel põhinevate otsuste ja/või praktiliste lahenduste jõudmist nii avalikku sektorisse kui ka majandusse.

Teaduse poolelt on omakorda oluline, et samade andmetega saab rohkem tulemusi ja artikleid ning nende nähtavus ja viidatavus on märkimisväärselt kõrgem, mis suurendab eesti teadlaste ja teadustöö rahvusvahelist mõjukust. Pole kahtlust, et andmete parem kättesaadavus suurendab nii uuringute kui ka teadustöö läbipaistvust ning tõstab nende kvaliteeti.

Leiame, et avatud teaduse põhimõtetele talletatud andmed ning valminud uuringud suurendavad teadusinformatsiooni kasutusvõimalusi ning mõju ka avalikus sektoris, tagades teaduspõhised otsused. Samuti tagavad avatud andmed suurema majandusliku ning ühiskondliku mõõtmise.

Nõustume, et avaliku sektori poolt rahastatavate (teadus)uuringute puhul tuleb avatud juurdepääs seada finantseerija poolseks rahastamistingimuseks ning konkurentsipõhiste rahastusmeetmete puhul peaks olema hilisem teadustulemuste avaldamine hindamise aluseks (kõrgem hinne neile, kes esitavad detailse andmete avaldamise kava, haldusplaani vm).

Nõustume, et Eesti Teadusinfosüsteem peab olema tsentraalseks andmete repositooriumiks, et tagada andmete usaldusväärsus (kinnitamisprotsess), kontsentreeritus, kiire leitavus ning kasutatavus. Peame oluliseks, et avatud juurdepääsusuga teadustöö avaldamisega kaasnevateks kuludeks tuleb leida teadlastele täiendavaid rahalisi riiklikke vahendeid (nt Eesti Teadusagentuuri, Haridus- ja Teadusministeeriumi kaudu), sest avalikustamise kulud ei tohi tulla üldistest, niigi piiratud teadustööde kuludest (nt analüüsid, uuringud).

Praegu on mõnel juhul täheldatav praktika, kus avatud teaduse põhimõttel artikleid avaldavad ajakirjad ei ole kõige kõrgema teadusliku kvaliteedi ega mõjuga ning teadlased eelistavad avaldada oma artikleid sellistes ajakirjades, mis on laiemale üldsusele juurdepääsupiirangutega (nt tasulised).

Leiame, et teadlastel peab jääma õigus otsustada, millistes ajakirjades nad oma teadustulemusi avaldavad ning avatud juurdepääsuga ajakirjade kvaliteedile tuleb kindlasti kehtestada miinimumnõuded. Nõuetele mittevastavates ajakirjades avaldatud artiklid võiks hindamisel (teadustöö, teadlase) mitte arvesse minna, sest peame esmatähtsaks teadustöö ja publikatsioonide kvaliteeti ning mõju ja alles siis kättesaadavust.

Eelnevast tulenevalt pooldame avatud-teadusele järk-järgulist sujuvat üleminekut, et tulla toime lisandunud halduskoormusega ning piirata bürokraatia mahu kasvu, sest teadlastel on niigi suur halduskoormus seoses projektipõhise teadusega. Samuti peavad igasuguste uute nõuetega kaasnema ka rahalised vahendid nende elluviimiseks, sest üldjuhul kaasnevad avatud teadusega ka tuntavad lisakulud (otsesed – avaldamine ajakirjades; kaudsed – vähenenud aeg sisuliseks tegevusteks). Leiame, et rahalised vahendid avatud teadusega kaasnevateks kuludeks peab leidma Haridus- ja Teadusministeerium või Eesti Teadusagentuur, mitte valdkondlikud ministeeriumid või teadusasutused.

Me ei poolda, et Eesti Teadusinfosüsteemis on vaja publikatsiooni kinnitamiseks, täisteksti lisamine, sest sellisel juhul võib osade teadusartiklite kinnitamine viibida kuid (tulenevalt erinevate ajakirjade varieeruvatest avaldamistingimustest).

Samuti me ei nõustu sellega, et andmete talletamiseks peab eelistama rahvusvahelisi repositooriume Eesti omadele. Kui Eesti repositooriumid on olemas ning vastavad kindlatele kvaliteedinõuetele siis tuleks eelistada neid.

Me ei nõustu ettepanekuga, et alates 2020 aastast arvestatakse teadusprojektide tulemusena ainult avatud juurdepääsuga artikleid (nt rahvusvahelistes projektides (eelkõige EL välistes) osalemise ning koostöö puhul on see liiga piirav tingimus).

Meiepoolsed tähelepanekud ning soovitused:

Määratleda selgelt, kes teostab kontrolli avatud juurdepääsuga ajakirjade kvaliteedi üle. Leiame, et see ei peaks olema (teadus)uuringu tellija (nt valdkondliku ministeeriumi) kohustus.

Meie hinnangul ei ole antud dokumendis piisavalt kajastatud valdkondlike ministeeriumite rolli, panust ning kohustusi seoses valdkondlikku teadustegevusse (läbi uuringute tellimise) panustamisega. Soovitame vastavad täpsustused dokumendi täiendamisel täpsemalt kirjeldada ning välja tuua.

Lisaks tooksime välja selle, et Eesti Teadusagentuuri avatud teaduse ekspertkomisjon võiks paremini sooliselt tasakaalus olla.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Andres Talijärv
kantsler

Liina Laumets
626 2877, liina.laumets@envir.ee